BAZY DANYCH

WYKŁAD VI

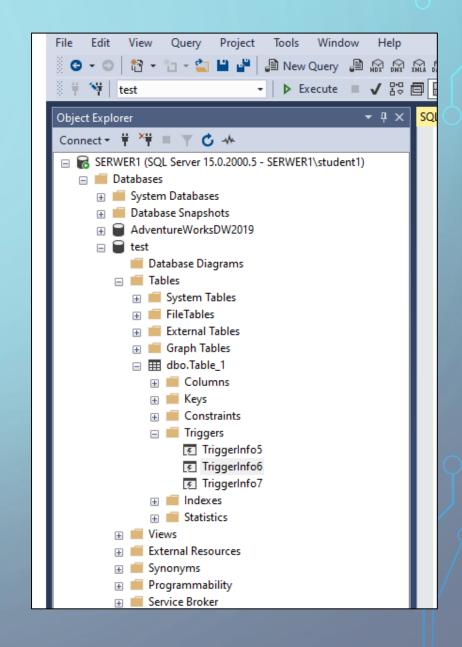
WYZWALACZE, PROCEDURY WBUDOWANE, TRANSAKCJE

Obiekty bazy danych

- Tabele
- Widoki
- Reguły i ograniczenia
  - Typ danych
  - Ograniczenie CHECK
  - Ograniczenie PRIMARY KEY
  - Ograniczenie FOREGIN KEY
- Procedury składowane
- Wyzwalacze
- Transakcje (?)

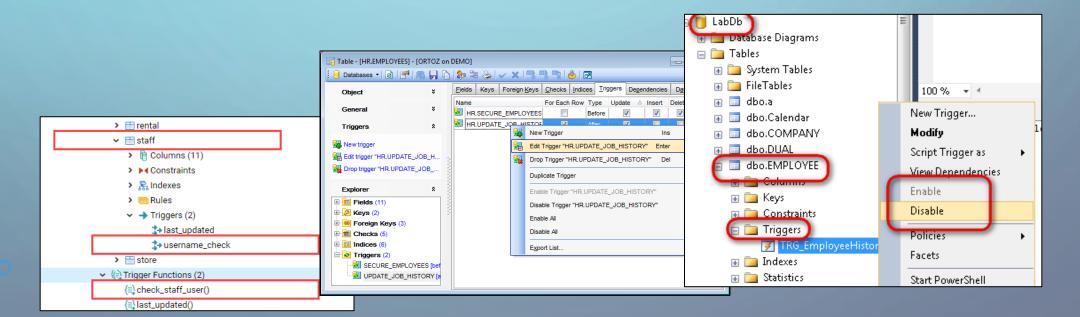
Trigger (wyzwalacz) jest obiektem bazy danych, inicjowanym automatycznie jako reakcja po zdarzeniu na serwerze bazy danych. W rzeczywistości wyzwalacze często są określane jako "specjalny rodzaj procedury składowanej". Wyzwalacze mogą ograniczać dostęp do pewnych danych, rejestrować zmiany danych lub nadzorować modyfikacje danych.

W przeciwieństwie do zwykłej procedury składowanej wyzwalacz nie może zostać jawnie wywołany.

Wiele systemów baz danych posiada wyzwalacze: Microsoft SQL Server, PostgreSQL, Sybase, Oracle, Firebird, SQLite, InterBase SQL, MySQL (od wersji 5.0.2).

Standard SQL definiuje wyzwalacze dopiero od wersji 99, wobec czego różne systemy bazodanowe opracowały własną składnię tworzenia wyzwalaczy, dlatego też składnia wyzwalaczy w wielu systemach różni się od wytycznych.

Istnieją trzy typowe zdarzenia powodujące wykonanie wyzwalaczy:

- dopisanie nowego rekordu do bazy danych w wyniku wykonania instrukcji INSERT,
- zmiana zawartości rekordu w wyniku wykonania instrukcji UPDATE,
- usunięcie rekordu w wyniku wykonania instrukcji DELETE.

Główne cechy wyzwalaczy to:

- nie mogą mieć parametrów (ale mogą zapisywać dane w tabelach tymczasowych),
- nie mogą zatwierdzać transakcji (COMMIT) ani ich wycofywać (ROLLBACK), ponieważ działają w kontekście instrukcji SQL, która spowodowała ich uruchomienie
- mogą generować dodatkowe błędy, jeżeli są źle napisane.

Wyzwalacze mogą być wykorzystywane w wielu sytuacjach, np. do:

- złożonych warunków poprawności dla kolumny lub wiersza
- implementacji złożonych zachowań dla integralności referencyjnej
- obliczania wartości kolumn
- inspekcji działania użytkowników

Wyzwalacze mogą wykonywać następujące czynności:

- porównywać wersje danych z "przed" i "po" modyfikacji
- anulować nieprawidłowe modyfikacje
- odczytywać dane z innych tabel
- modyfikować inne tabele
- wykonywać procedury składowane

Cechy wyzwalaczy:

- Wyzwalacz jest wykonywany tylko raz dla danego polecenia niezależnie od tego ile wierszy modyfikuje te polecenie.
- Wyzwalacz jest integralna częścią transakcji związanej z realizacją polecenia
- Dla każdej instrukcji dotyczącej tych samych danych oraz tych samych obiektów jak i logowań można utworzyć kilka wyzwalaczy działających niezależnie między sobą.
- Wyzwalacze DML korzystają z tabel logicznych, tak zwanych koncepcyjnych, czyli DELETED oraz INSERTED zawierających stare oraz nowe wartości wierszy.
- Wyzwalacze nie powinny zwracać żadnych wartości, powinny natomiast sprawdzać oraz modyfikować dane w oparciu o instrukcje modyfikowania jak i definiowania danych.
- Często wykorzystywane są do logowania zmian zachodzących w bazie danych, czyli:
  - kto dokonał zmiany
  - kiedy zmiana miała miejsce
  - z czego na co nastąpiła zmiana

W definicji wyzwalacza określamy:

- nazwę wyzwalacza,
- tabelę dla jakiej tworzymy wyzwalacz,
- akcje na które wyzwalacz będzie reagował,
- typ wyzwalacza,
- ciało wyzwalacza (odpowiednik ciała procedury składowanej) czyli kod wykonywany przez wyzwalacz .

Rodzaje wyzwalaczy

- a) Wyzwalacze DML (Data Manipulation Language). Reagują one na "zdarzenia" Insert,
   Update, Delete,
- b) Wyzwalacze DDL (Data Definition Language). Reagują one na "zdarzenia" CREATE, ALTER, DROP.
- c) Wyzwalacze LOGON

Struktura wyzwalaczy

```
CREATE TRIGGER [nazwa_schematu.]nazwa_wyzwalacza
ON { table | view }
[ WITH <dml_opcje_wyzwalacza> [,...n] ]
{ FOR | AFTER | INSTEAD OF }
[ INSERT ] [ , ] [ UPDATE ] [ , ] [ DELETE ]
[ WITH APPEND ]
[ NOT FOR REPLICATION ]
AS wyrazenie_sql [ ; ] [,...n]

<dml_opcje_wyzwalacza> ::=
    [ ENCRYPTION ]
    [ EXECUTE AS Clause ]
```

```
CREATE TRIGGER nazwa_wyzwalacza
ON { ALL SERVER | DATABASE }
[ WITH <ddl_opcje_wyzwalacza> [,...n] ]
{ FOR | AFTER } { rodzaj_zdarzenia | event_group } [,...n]
AS wyrazenie_sql [ ; ] [,...n]

<ddl_opcje_wyzwalacza> ::=
    [ ENCRYPTION ]
    [ EXECUTE AS Clause ]
```

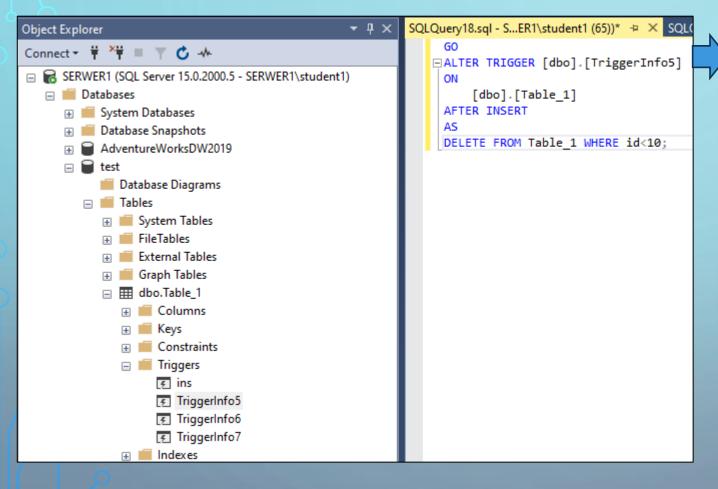
```
CREATE TRIGGER nazwa_wyzwalacza
ON ALL SERVER
[ WITH <opcje_wyzwalacza_logon> [,...n] ]
{ FOR | AFTER } LOGON
AS wyrazenie_sql [ ; ] [,...n]

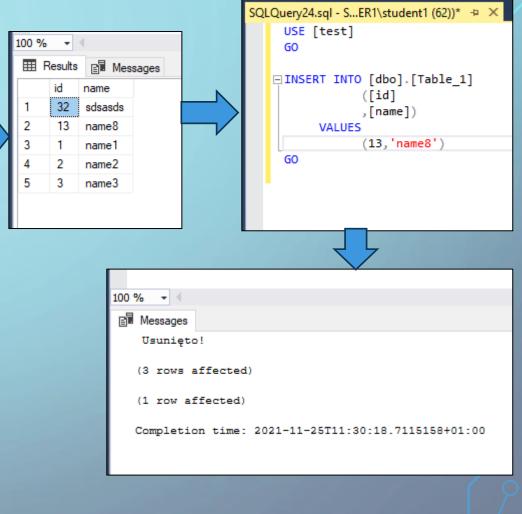
<opcje_wyzwalacza_logon> ::=
    [ ENCRYPTION ]
    [ EXECUTE AS Clause ]
```

Rodzaje wyzwalaczy DML:

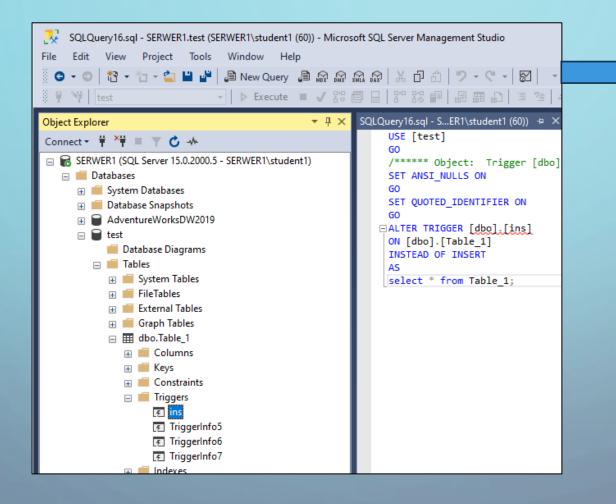
- Typ AFTER (po operacji DML)
- Typ BEFORE (przed operacją DML)
- Typ INSTEAD OF (zamiast operacji DML)

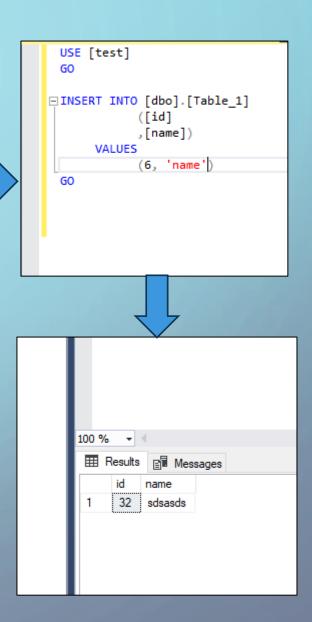
Przykład wyzwalacza AFTER INSERT w MSSQL

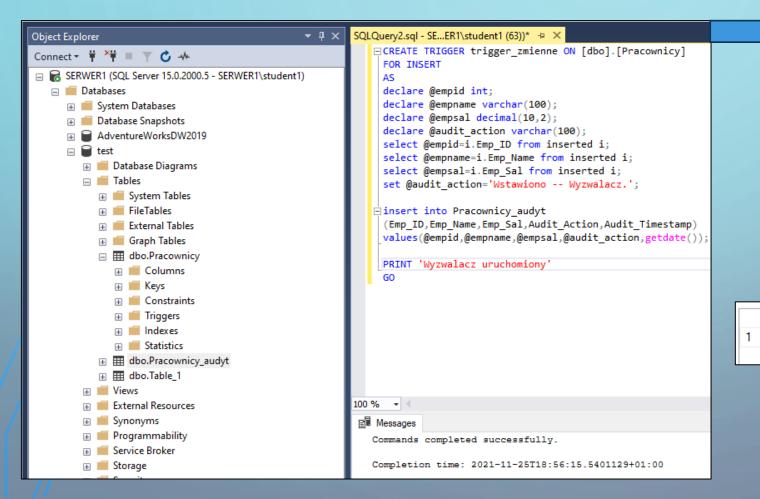

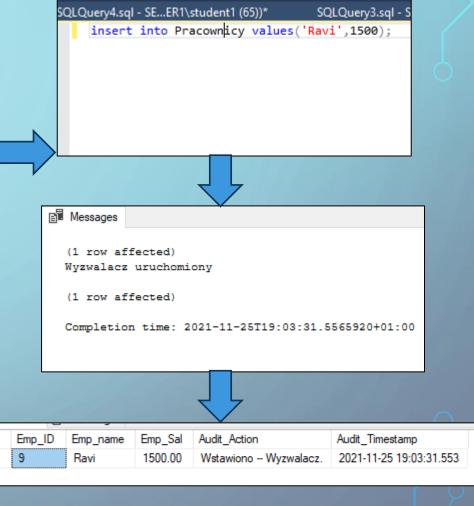
Przykład wyzwalacza INSTEAD OF w MSSQL

Przykład wyzwalacza z wykorzystaniem zmiennych (MSSQL)

Wyzwalacze DDL

- Są to wyzwalacze działające w kontekście bazy danych
- Są to także wyzwalacze działające w kontekście serwera

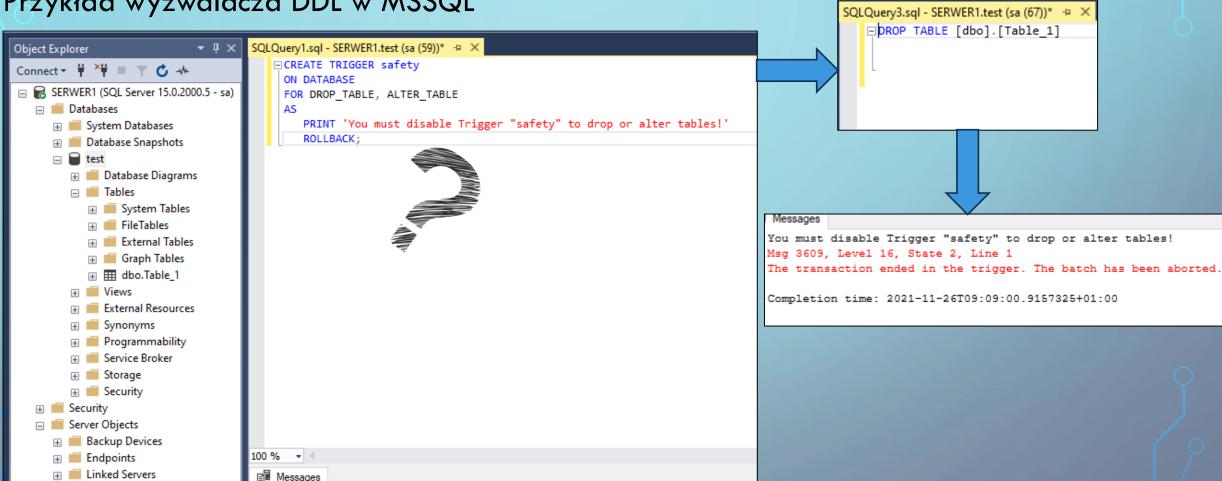
Triggers

Replication PolyBase

Przykład wyzwalacza DDL w MSSQL

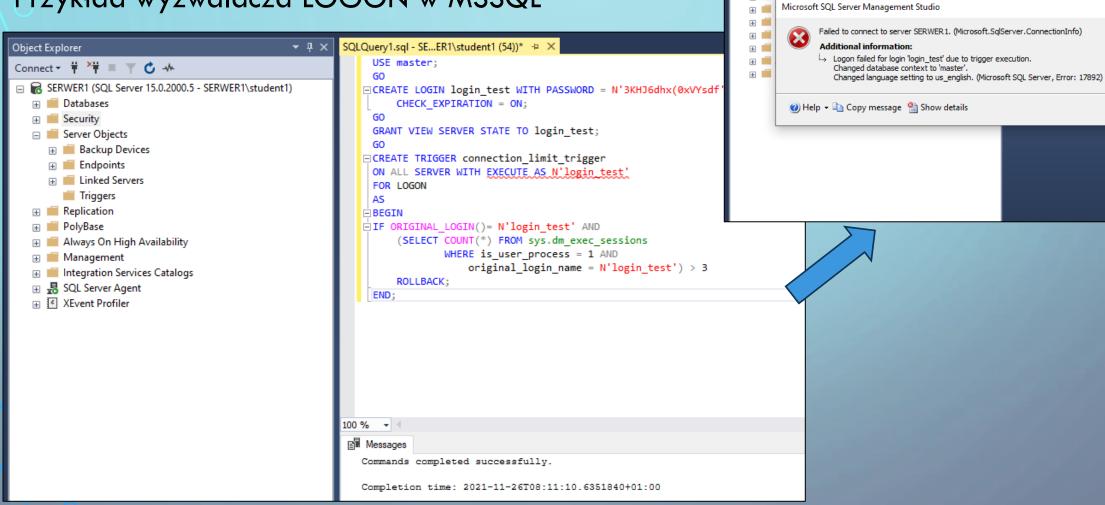
Commands completed successfully.

Completion time: 2021-11-26T09:05:13.7278066+01:00

Wyzwalaczy logowania można używać do inspekcji i kontroli sesji serwera, na przykład przez śledzenie aktywności logowania, ograniczanie logowania do programu SQL Server lub ograniczanie liczby sesji dla określonego logowania.

Przykład wyzwalacza LOGON w MSSQL

¬ □ ×

×

Object Explorer

Connect ▼ # # ■ ▼ ♂ - ル

☐ SERWER1 (SQL Server 15.0.2000.5 - login_test)

Zalety:

- · automatyzacja działań wynikających z logiki projektu lub logiki biznesowej,
- możliwość implementacji bardzo złożonych reguł sprawdzających integralność danych,
- usprawnienie procesów związanych z administrowaniem bazą danych,
- minimalizowanie prawdopodobieństwa utraty spójności danych,
- możliwość poprawy wydajności (kolumny wyliczane).

Wady:

- spadek wydajności związany z dodatkowymi działaniami podczas realizacji poleceń
   DDL lub DML,
- zwiększenie skomplikowania logiki bazy danych,
- możliwość generowania skomplikowanych błędów w sytuacji nieumiejętnego wykorzystania mechanizmu wyzwalaczy.

Procedura składowana (ang. stored procedure) jest nazwanym zbiorem poleceń w języku SQL, pozwalającym na wykonanie w środowisku bazodanowym pewnych działań programistycznych. Procedury są przechowywane na serwerze baz danych a ich kompilacja następuje przy pierwszym wykonaniu.

Proces wykonania pojedynczego zapytania w MSSQL Server dzieli się na następujące etapy:

- sprawdzenie i rozdzielenie kodu na fragmenty dokonywany jest podział kodu na fragmenty nazywane symbolami (analiza leksykalna),
- sprawdzenie kodu pod względem poprawności semantycznej i syntaktycznej dokonywane jest sprawdzenie, czy kod nie odwołuje się do nieistniejących obiektów lub nie używa nieistniejących poleceń, sprawdzana się także jest poprawność użytej składni,
- standaryzacja wyodrębnionej części kodu silnik wykonywania zapytań zapisuje kod w jednoznacznej postaci (np. usuwa niepotrzebne symbole),
- optymalizacja wybierany jest optymalny sposób dostępu do danych, tzn. taki plan wykonania zapytania, w którym serwer będzie przeszukiwał najmniejszą ilość stron danych (na optymalizację szczególny wpływ ma struktura indeksów oraz sposób łączenia tabel),
- kompilacja i wykonanie zapytanie jest kompilowane według optymalnego planu wykonania i w takiej postaci wykonywane,
- zwrócenie wyników wyniki zapytania zwracane są do klienta.

Wykonywanie procedur składowanych różni się w stosunku do procesu wykonywania pojedynczego zapytania SQL. Utworzenie i pierwsze wykonanie procedury w Microsoft SQL Server można podzielić na następujące kroki:

- zdefiniowanie procedury składowanej tworzenie odbywa się za pomocą polecenia CREATE PROCEDURE,
- analiza poprawności kodu procedury kontrola poprawności syntaktycznej kodu procedury,
- zapisanie procedury w bazie danych nazwa procedury wraz z kodem jest zapisywana do odpowiednich widoków systemowych bazy danych (sysobjects oraz syscomments),
- wywołanie procedury wywołanie wraz z odpowiednimi parametrami za pomocą polecenia EXEC,
- właściwe wykonanie procedury optymalizacja planu wykonania i kompilacja,
- buforowanie planu wykonania skompilowany optymalny plan wykonania jest zapisywany w tzw. buforze procedur, skąd jest wczytywany przy następnym wywołaniu procedury.

Rekompilacja procedur składowanych:

Gdy procedura jest kompilowana po raz pierwszy lub ponownie, plan zapytań procedury jest optymalizowany pod kątem bieżącego stanu bazy danych i jej obiektów. Jeśli baza danych ulegnie znaczącym zmianom (może tak być z wielu powodów, np. zmiany struktury indeksów lub zapisania dużej ilości rekordów), ponowna kompilacja procedury aktualizuje i optymalizuje plan zapytań procedury pod kątem tych zmian. Może to poprawić wydajność przetwarzania procedury.

Rekompilacji, czyli ponownej kompilacji procedury można dokonać poprzez:

- ponowne uruchomienie programu SQL Server,
- dodając w definicji procedury klauzulę WITH RECOMPILE.
- używając specjalnej systemowej procedury rekompilującej (w Microsoft SQL Server jest to procedura sp_recompile).

Struktura procedury składowanej:

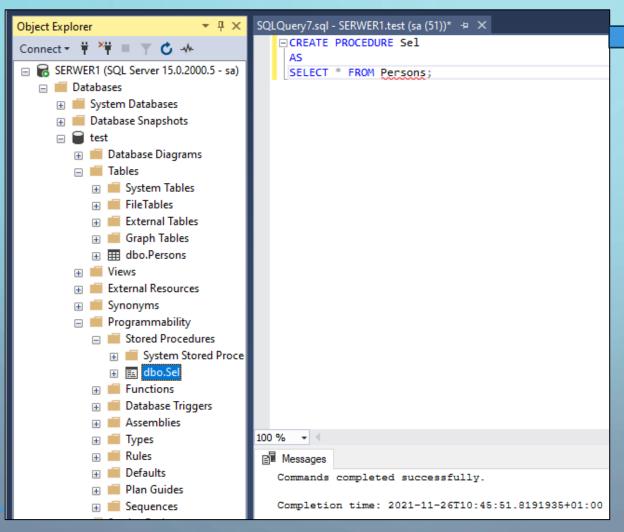
```
CREATE { PROC | PROCEDURE } [nazwa_schematu.]nazwa_procedury
      [@parametr typ_danych[,...n] ]
[ WITH <opcje_procedury> [,...n] ]
[ FOR REPLICATION ]
AS
      cialo_procedury

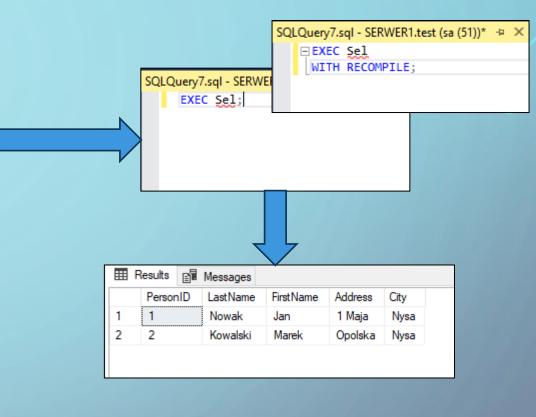
<opcja_procedury> ::=
      [ ENCRYPTION ]
      [ RECOMPILE ]
      [ EXECUTE_AS_Clause ]
```

W definicji procedury składowanej określamy:

- nazwę procedury
- nazwy
- typy danych
- kierunek działania parametrów procedury
- ciało procedury (kod wykonywany przez procedurę)

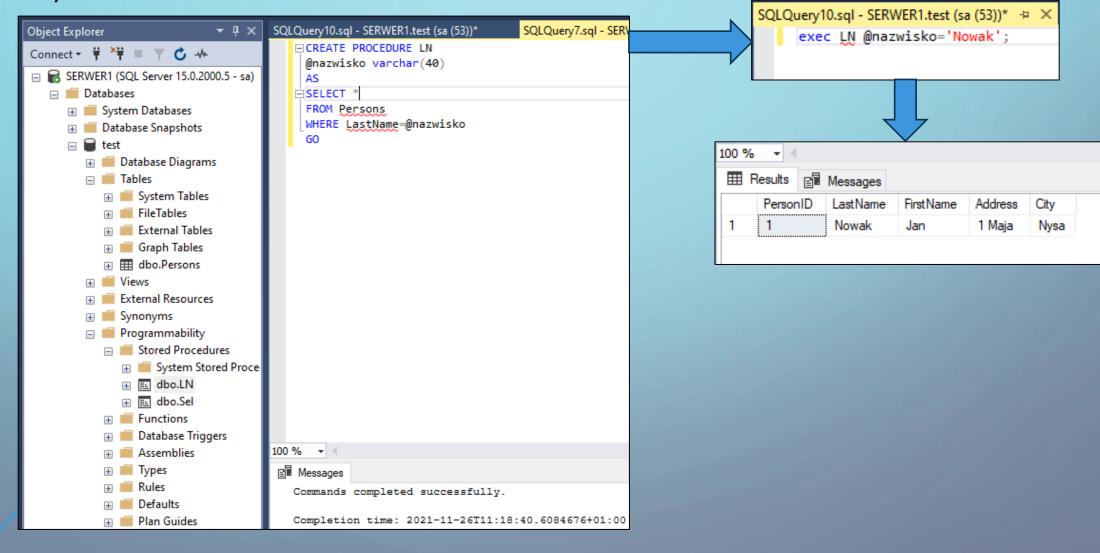
Przykład:

Procedury składowane mogą przyjmować parametry wywołania. Ilość i typ danych, które należy podać przy wywołaniu procedury składowanej, określamy w trakcie tworzenia procedury. W zależności od tego, czy parametry będą potrzebne do wykonania procedury, czy też mają być one przez procedurę zwrócone, wyróżniamy dwa rodzaje parametrów: wejściowe (INPUT) oraz wyjściowe (OUTPUT).

Przykład:

Procedury składowane dzięki temu, że są zapisane na serwerze oraz dzięki skompilowanemu planowi wykonania przechowywanemu w buforze procedur posiadają dwie zasadnicze zalety:

- zwiększają wydajność bazy danych,
- ograniczają ruch w sieci (przesyłane są tylko nazwy procedur i wartości parametrów).

Procedury składowane mają wiele zalet z punktu widzenia programistów aplikacji bazodanowych:

- zapewniają jedną logikę biznesową dla wszystkich aplikacji klienckich.
- przesłaniają szczegóły tabel w bazie danych (przezroczystość struktury dla zwykłego użytkownika aplikacji).
- umożliwiają modyfikację danych bez bezpośredniego dostępu do tabel bazy danych.
- dostarczają mechanizmów bezpieczeństwa (można nadawać uprawnienia do wykonywania procedur poszczególnym użytkownikom bazy danych).
- umożliwiają programowania modularne (procedurę można wielokrotnie wywołać; procedurę tworzy osoba wyspecjalizowana w bazach danych a programista aplikacji jedynie ją uruchamia).
- dzięki procedurom możliwe jest szybsze wykonanie zapytań (wykonują się one na serwerze, są optymalizowane i umieszczane w pamięci przy pierwszym wykonaniu).
- zmniejszają ruch sieciowy (wiele zapytań można zastąpić wywołaniem jednej procedury składowanej).

Niektóre z aspektów działania procedur składowych można potraktować jako ich wady:

- następstwem rekompilacji czasem jest zmniejszenie wydajności procedury (rekompilacja musi być przeprowadzana w odpowiednim momencie).
- w przypadku zagnieżdżania procedur składowanych zmienia się kontekst ich wykonania (procedura zagnieżdżana wykonuje się z uprawnieniami innej procedury).
- aby tworzyć poprawnie działające procedury składowane niezbędne jest poznanie zaawansowanych mechanizmów języka programowania baz danych, takich jak zmienne, funkcje i procedury systemowe czy obsługa błędów.

Transakcją określa się sekwencję operacji wykonywanych na bazie danych stanowiących w istocie pewną całość. Każda transakcja ma cztery kluczowe wartości, które są określone skrótem ACID. Jest to akronim od Atomic Consistent Isolated Durability (atomicity - atomowość, consistency - spójność, isolation - izolacja, durability - trwałość).

ACID:

- ATOMIC oznacza, iż cała operacja jest traktowana jako pojedyncza jednostka.
   Wykonywane jest wszystko albo nic.
- CONSISTENT oznacza, że zakończona transakcja pozostawi bazę danych w spójnym stanie wewnętrznym.
- ISOLATED oznacza, że transakcja widzi bazę danych we wspomnianym powyżej stanie spójnym. Jeżeli dwie transakcje próbują zaktualizować tą samą tabelę najpierw zostanie wykonana pierwsza z nich a potem druga.
- DURABILITY oznacza, że wyniki transakcji są stale przechowywane w systemie.

Transakcja składa się zawsze z 3 etapów: rozpoczęcia, wykonania i zamknięcia.

Istotne jest, aby transakcja trwała jak najkrócej, ponieważ równolegle może być dokonywanych wiele transakcji i część operacji musi zostać wykonana w pewnej kolejności.

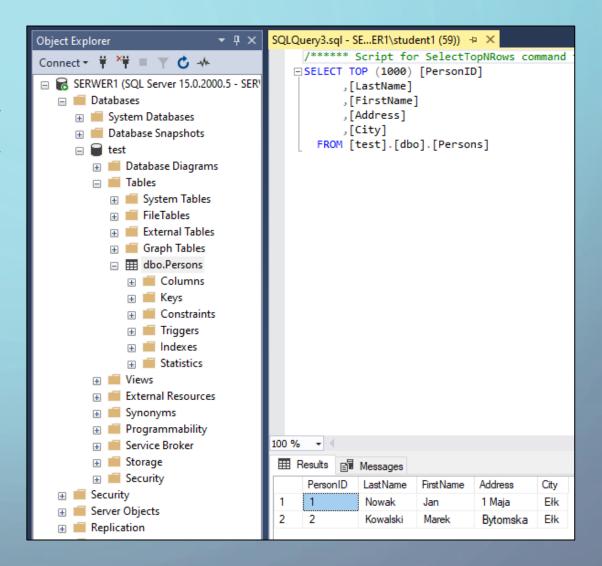
Każdy etap transakcji jest logowany, dzięki czemu w razie awarii systemu (dzięki zawartości logów) można odtworzyć stan bazy danych sprzed transakcji, która nie została zamknięta.

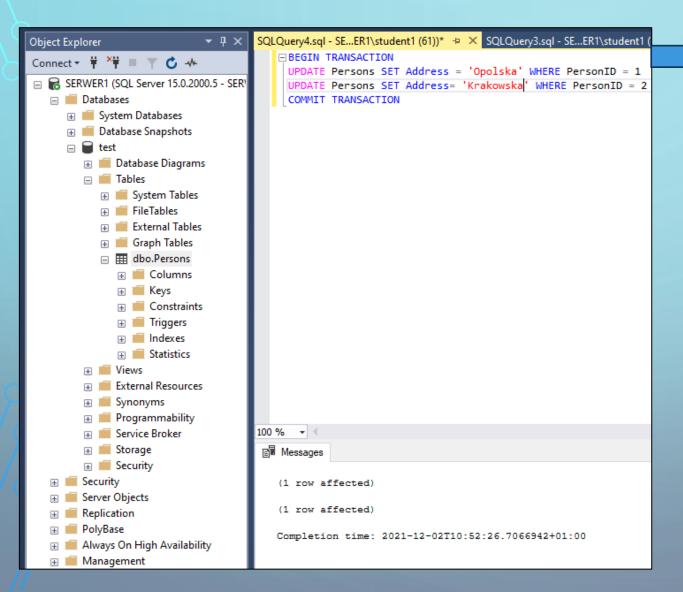
Część systemów baz danych umożliwia używanie punktów pośrednich (ang. save point), są to zapamiętane w systemie etapy transakcji, do których w razie wystąpienia błędu można się wycofać, bez konieczności anulowania wszystkich wykonanych działań.

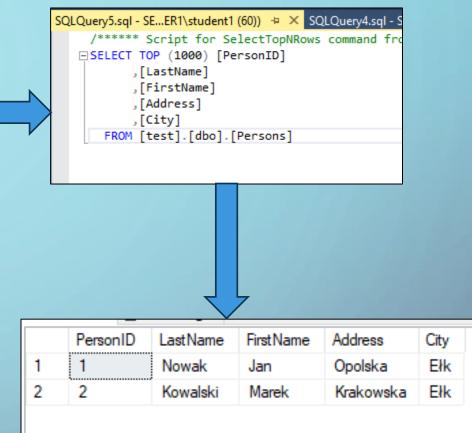
W systemach baz danych realizujących standard SQL następujące polecenia dotyczą transakcji:

- BEGIN lub BEGIN WORK rozpoczęcie transakcji,
- COMMIT zatwierdzenie zmian wykonanych w obrębie transakcji,
- ROLLBACK odrzucenie zmian wykonanych w obrębie transakcji,
- SAVEPOINT nazwa zdefiniowanie punktu pośredniego o określonej nazwie,
- RELEASE SAVEPOINT nazwa skasowanie punktu pośredniego (nie wpływa w żaden sposób na stan transakcji),
- ROLLBACK TO SAVEPOINT nazwa wycofanie transakcji do stanu zapamiętanego w podanym punkcie pośrednim.

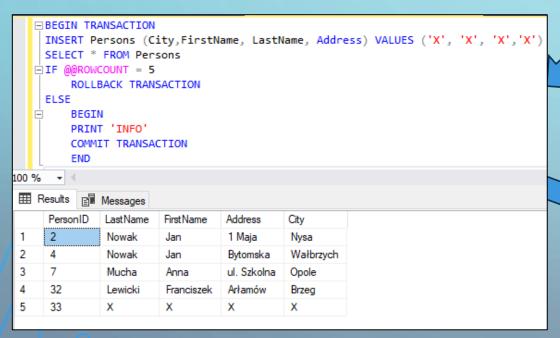
Aby transakcje były bardziej przydatne należy przeprowadzać w nich dwie lub więcej operacji.

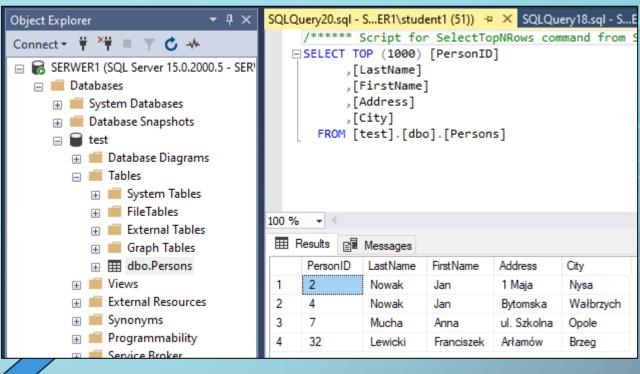

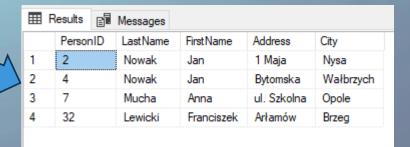

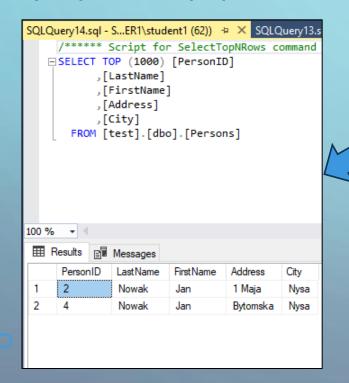
COMMIT – Zatwierdza wykonane polecenia transakcji.

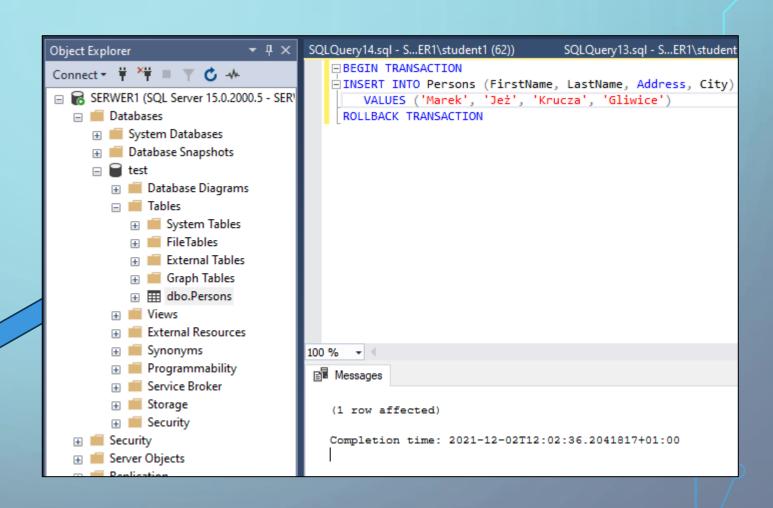

ROLLBACK – Cofa wykonane operacje w momencie w którym nie wszystkie polecenia transakcji zostały wykonane poprawnie.

DZIĘKUJĘ ZA UWAGĘ